

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη — οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας, καλύτερη ζωή»

(2021/C 175/05)

Εισηγητής: Enrico ROSSI (IT/PES), δημοτικός σύμβουλος Σίνια (Φλωρεντία)

Έγγραφο αναφοράς: COM(2020) 662 final — «Κύμα ανακαινίσεων για την Ευρώπη — οικολογικά κτίρια, θέσεις εργασίας, καλύτερη ζωή»

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Προώθηση της ανακαίνισης κτιρίων για κλιματική ουδετερότητα και ανάκαμψη

1. επιδοκμάζει το «Κύμα ανακαινίσεων», το οποίο αφορά έναν τομέα που ευθύνεται για το 40 % της κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη και συμβάλλει, ως εκ τούτου, στην επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050 και στη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από τρίτες χώρες, προς όφελος της ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας. Θεωρεί ζωτικής σημασίας την ενσωμάτωση της εν λόγω πολιτικής στα προγράμματα ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (RRF), καθώς και στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) με στόχο τον συντονισμό των δράσεων για την αποφυγή αποσπασματικών και αναποτελεσματικών μέτρων. Τονίζει ότι η επιτυχία της στρατηγικής αυτής θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη βιωσιμότητά της και από τη δυνατότητα υλοποίησής της σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, με την αποφυγή, παράλληλα, πρόσθετων διοικητικών επιβαρύνσεων. Επιπλέον, ζητεί όλα τα μέτρα του «Κύματος ανακαινίσεων» να αποφέρουν απτά οφέλη και να διασφαλίζονται η οικονομική αποδοτικότητα, η κοινωνική βιωσιμότητα και η δυνατότητα χρηματοδότησης, ιδίως για τους δημόσιους προϋπολογισμούς, βάσει των υφιστάμενων δημοσιονομικών διατάξεων, αλλά και για τους ενοικιαστές και τους ιδιοκτήτες ακινήτων·
2. εκτιμά ότι η πλήρης υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων» μπορεί να επιτευχθεί μόνο εάν υποστηριχθεί από ενδελεχή αναθεώρηση της δέσμης μέτρων «Καθαρή ενέργεια», αρχής γενομένης από την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (OIEAK), τον κανονισμό για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης, καθώς και από την έγκαιρη και ορθή μεταφορά στο εθνικό δίκαιο. Τονίζει ότι απαιτείται να ξεκινήσει πάραυτα η εφαρμογή της στρατηγικής και των δράσεων της με την επέκταση των ανακαινίσεων και τη δοκιμή νέων μεθόδων υλοποίησης ανακαινίσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να αναπαραχθούν σε κατάλληλη κλίμακα. Προς τον σκοπό αυτό, προτείνει να δρομολογηθεί το συντομότερο δυνατόν πιλοτική πρωτοβουλία, με στόχο τη δοκιμή και την ανάπτυξη του ακολουθητέου πρωτοκόλλου για τις διάφορες μορφές παρέμβασης και τις οικονομικές, κοινωνικές και κλιματικές συνθήκες·
3. επισημαίνει τη σημασία των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Η επιχειρησιακή εφαρμογή και χρηματοδότηση πραγματοποιούνται σε τοπικό επίπεδο στις περιφέρειες, τις πόλεις και τους δήμους και, ως εκ τούτου, το ευρωπαϊκό πλαίσιο πρέπει να είναι ευέλικτο και να λαμβάνει υπόψη τις διαφορές, για παράδειγμα, μεταξύ των αγροτικών περιοχών και των μεγάλων πόλεων·
4. υπογραμμίζει ότι το σύμφωνο για το κλίμα έχει τη δυνατότητα να προωθήσει τοπικές συμπράξεις και κοινές πρωτοβουλίες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα οφέλη και τα υπάρχοντα μέσα υποστήριξης της ανακαίνισης της κατοικίας τους, δίνοντας το καλό παράδειγμα, συνδέοντας και στηρίζοντας τις τοπικές, δημοτικές και άλλες δημόσιες επιχειρήσεις με την απαραίτητη εμπειρογνωσία σε διάφορα επίπεδα και αναπτύσσοντας μέσα για την πρόσβαση σε εθνική ή ενωσιακή χρηματοδοτική συνδρομή. Επιπλέον, οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα πρέπει να δώσουν πρώτες το καλό παράδειγμα με την ανακαίνιση των δημόσιων κτιρίων και να προωθήσουν ειδικότερα την ενεργειακή ανακαίνιση των κοινωνικών κατοικιών και άλλων κατοικιών που ανήκουν στο Δημόσιο, χρησιμοποιώντας το σύμφωνο για το κλίμα ως παράγοντα διευκόλυνσης της αναπαραγωγής και της επέκτασης των πλέον επιτυχημένων ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών. Ευελπιστεί ότι θα υπάρξει στενότερη σύνδεση της ευρωπαϊκής στρατηγικής για το κύμα ανακαινίσεων με τις εθνικές στρατηγικές ανακαίνισης κτιρίων ⁽¹⁾ και τη μεθοδολογία βέλτιστου κόστους ⁽²⁾. Για τον λόγο αυτό, θα ήταν σκόπιμη η μερική αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων·

(¹) Η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων προβλέπει εθνικές στρατηγικές για την ενεργειακή ανακαίνιση του εθνικού κτιριακού αποθέματος.

(²) http://bpie.eu/wp-content/uploads/2015/10/Implementing_Cost_Optimality.pdf

5. επισημαίνει ότι το «Κύμα ανακαινίσεων» θα πρέπει να νοείται όχι μόνο ως μια τεχνική-ρυθμιστική προσέγγιση για την εφαρμογή του θεματολογίου της Πράσινης Συμφωνίας, αλλά και ως μέσο ενσωμάτωσης της διαδικασίας μετασχηματισμού προς μια κυκλική οικονομία σε ένα εννοιολογικό, αισθητικό και προσανατολισμένο στον σχεδιασμό πλαίσιο. Επομένως, επικροτεί και υποστηρίζει σθεναρά τη δρομολόγηση της πρωτοβουλίας «Νέο ευρωπαϊκό Bauhaus» και την πρόθεση παράλληλης καθιέρωσης χωριστού ευρωπαϊκού σήματος. Η πρωτοβουλία αυτή αποτελεί ευκαιρία για την αξιοποίηση του δημιουργικού δυναμικού των περιφερειών και των δήμων, για την πρόσβαση και τη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία μετασχηματισμού και, ως εκ τούτου, για την εξεύρεση αποδεκτών και βιώσιμων λύσεων που καθιστούν την Πράσινη Συμφωνία πραγματικότητα·

6. επικροτεί τόσο τη δρομολόγηση του «Συμφώνου για το κλίμα», ως στρατηγικής για την αποδοχή της Πράσινης Συμφωνίας και τη συμμετοχή σε αυτήν, όσο και τη συμπερίληψη του «Κύματος ανακαινίσεων» μεταξύ των σχετικών πρωτοβουλιών προτεραιότητας. Προτίθεται, εν προκειμένω, να ενισχύσει τη συνεργασία της με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕΠ) και όλους τους άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για την ευρεία χρήση μιας κοινής πλατφόρμας που θα συλλέγει όλες τις ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές που επιθυμούν να εφαρμόσουν την Πράσινη Συμφωνία·

7. επιδοκιμάζει την αναφορά σε μια συνοικιακή προσέγγιση και στις ενεργειακές κοινότητες, η οποία θα επιτρέπει, για παράδειγμα, τη χρήση κοινών εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, τηλεθέρμανσης και τηλεψύξης, καθώς και λύσεων βασισμένων στη φύση⁽³⁾, και υπενθυμίζει ότι η προσέγγιση αυτή προϋποθέτει τη χρήση μέσων ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ενέργεια και το κλίμα. Επισημαίνει ότι το Σύμφωνο των Δημάρχων αποτελεί βασικό σημείο αναφοράς και ότι τα σχέδια δράσης για τη βιώσιμη ενέργεια και το κλίμα (SECAP) του Συμφώνου μπορούν να αποτελέσουν ενδεδειγμένο βοήθημα, έτσι ώστε η αναβάθμιση των κτιρίων να εγγράφεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο δίκαιης και βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, προώθησης βιώσιμων συνηθειών και εναρμόνισης με τις μεγάλης κλίμακας πολιτικές μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτήν. Προτείνει επίσης τη δέουσα παρακολούθηση των αποτελεσμάτων, μέσω τυποποιημένων συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης, με στόχο την αξιολόγηση της πορείας του σχεδιασμού⁽⁴⁾·

8. τάσσεται υπέρ της αναφοράς στην πρωτοβουλία «Level(s)»⁽⁵⁾ για την κυκλικότητα των κτιρίων, ως ενδεδειγμένης πρακτικής για τη διάδοση των κυκλικών κατασκευών, και προτρέπει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να προωθήσουν μια εκστρατεία ευαισθητοποίησης επί του θέματος στην οποία η ΕΤΠ δηλώνει πρόθυμη να συνεργαστεί. Ταυτόχρονα, καλεί την Επιτροπή να αξιοποιήσει την ευρεία εμπειρία άλλων υφιστάμενων συστημάτων πιστοποίησης κτιρίων κατά την επιτέλεση περαιτέρω εργασιών⁽⁶⁾. Καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει τη διενέργεια αξιολογήσεων κύκλου ζωής για τις κλιματικές επιπτώσεις των κτιρίων, σε συνδυασμό με αντίστοιχα πρότυπα, περιβαλλοντικές δηλώσεις προϊόντων, βάσεις δεδομένων για δομικά υλικά και προϊόντα, και να διερευνήσει τη δυνατότητα θέσπισης ενός σύνθετου δείκτη σχετικά με τις επιδόσεις κύκλου ζωής των κτιρίων ως προαιρετικού συστήματος·

9. υπενθυμίζει ότι το «Κύμα ανακαινίσεων» αποτελεί ευκαιρία για την προώθηση ενός μακρόπνοου οράματος για την κτιριακή κληρονομιά, το οποίο να εμπεριέχει —πέραν των ενεργειακών και περιβαλλοντικών απαιτήσεων— και άλλες παραμέτρους, όπως η υγιεινή, η κοινωνική ισορροπία, η συνδεσιμότητα, η κυκλικότητα και η ανθεκτικότητα σε υδρογεωλογικά και σεισμικά φαινόμενα. Συν τοις άλλοις, ζητεί να επιδειχθεί ιδιαίτερη προσοχή στις αραιοκατοικημένες αγροτικές περιοχές, με ταχέως γηράσκοντα και σε ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση πληθυσμό·

10. τονίζει, στο πλαίσιο αυτό, την ανάγκη ελέγχου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τα στάδια κατασκευής, λειτουργίας και κατεδάφισης. Έως το 2050, είναι αναγκαίο να μεγιστοποιηθεί η επαναχρησιμοποίηση, η ανακύκλωση και, εν μέρει, η χρήση υλικών που προκύπτουν από εργασίες κατεδάφισης ή εξυγίανσης για την παραγωγή ενέργειας. Η δημιουργία τοπικών και περιφερειακών αλυσίδων αξίας για την επαναχρησιμοποίηση οικοδομικών υλικών αποτελεί σημαντικό βήμα σε αυτήν τη διαδικασία, γεγονός το οποίο απαιτεί σχεδιασμό, υλικοτεχνική υποστήριξη και νέα οικονομικά μοντέλα που θα περιλαμβάνουν τη δημιουργία υλικών αποθεμάτων για νέα κτίρια. Ένα τέτοιο νέο κυκλικό μοντέλο θα εφαρμοστεί μόνο σταδιακά λόγω πολλών κανονιστικών, πολιτισμικών και οικονομικών παραγόντων, ξεκινώντας από ένα στάδιο πειραματισμού και, στη συνέχεια, θα συνοδεύεται από πολλαπλά οικονομικά κίνητρα για ανάπτυξη μεγάλης κλίμακας·

⁽³⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «Sharing cities»: <http://www.sharingcities.eu/>.

⁽⁴⁾ Υπάρχουν εγχειρίδια που έχουν ως στόχο να διευκολύνουν την κατάρτιση ολοκληρωμένων σχεδίων, όπως π.χ. τα εξής: «How to develop a SECAP» [Πώς καταρτίζεται ένα SECAP] (Κοινό Κέντρο Ερευνών), «Smart cities Guidance Package» (Δέσμη καθοδήγησης για τις «Έξυπνες πόλεις»), συνοπτικό εγχειρίδιο «Integrated Planning Policy and Regulation» (Ολοκληρωμένο σύνολο μέτρων σχεδιασμού, δράσης και ρύθμισης) — EIP «Smart cities» (Ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για τις έξυπνες πόλεις), European Energy Award (Ευρωπαϊκό βραβείο ενέργειας) κ.ά.

⁽⁵⁾ https://ec.europa.eu/environment/topics/circular-economy/levels_el

⁽⁶⁾ Για παράδειγμα, στα συστήματα Level(s), δεν υπάρχει ένδειξη για τη μέγιστη απαίτηση ισχύος των κτιρίων (kW), ούτε για το φορτίο στο ηλεκτρικό δίκτυο, ένας παράγοντας που έχει γίνει όλο και πιο σημαντικός σε πολλές περιοχές όπου τα ηλεκτρικά δίκτυα αντιμετωπίζουν αυξανόμενη ζήτηση.

11. επισημαίνει ότι η υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων», εκτός από την εξυγίανση του εσωτερικού περιβάλλοντος και τη βελτίωση των συνθηκών άνεσης και διαβίωσης, θα αποφέρει μακροπρόθεσμα σημαντική εξοικονόμηση της ενέργειας και του κόστους συντήρησης και διαχείρισης των κτιρίων, με παράλληλη καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Εκτιμά ότι το Παρατηρητήριο Κτιριακού Αποθέματος της ΕΕ θα πρέπει να παρακολουθεί τις αλλαγές που πραγματοποιούνται και να αξιολογεί τον αντίκτυπό τους, αφενός, χρησιμοποιώντας τους δείκτες της βάσης δεδομένων του και αναπτύσσοντας νέους όπου χρειάζεται και, αφετέρου, μεριμνώντας για τη δέουσα διαβίβαση των αναγκών δεδομένων σε όλες τις περιοχές της Ευρώπης, κάτι που θα διευκολύνει την ποσοτικοποίηση της εν λόγω εξοικονόμησης και θα βοηθήσει τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, τους πολίτες και τις επιχειρήσεις να συνεκτιμούν δρόμους το κόστος του κύκλου ζωής των κτιρίων·

12. χαιρετίζει τη δέσμευση της Επιτροπής να αναθεωρήσει τα ευρωπαϊκά καθεστώτα κρατικών ενισχύσεων για ενεργειακά αποδοτική ανακαίνιση και προσδοκά να συμβάλει στην αναθεώρηση, με μέλημα να καταστούν σαφέστερα και ευχερέστερα ως προς την εφαρμογή τους ώστε να μην αποτελούν τροχοπέδη για τις επενδύσεις. Επιπλέον, η αξιολόγηση που προβλέπεται στην απόφαση 2012/21/ΕΕ του 2021 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη ρητή συμπερίληψη των μέτρων στήριξης της ενεργειακά αποδοτικής ανακαίνισης των κοινωνικών κατοικιών στο πεδίο αρμοδιοτήτων της. Τονίζει ότι τα ενωσιακά, εθνικά, περιφερειακά και τοπικά μέτρα πρόωθησης και τα προγράμματα θα πρέπει να αλληλοσυμπληρώνονται, χωρίς να δημιουργούν παράλληλες και/ή πρόσθετες δομές. Ως εκ τούτου, χρειάζεται ένα ευρύ φάσμα μέσων, όπως επιδοτήσεις, χρηματοδοτικά μέσα ή ένας συνδυασμός και των δύο, με παράλληλη υποστήριξη από τους εταίρους υλοποίησης —όπως για παράδειγμα οι εθνικές αναπτυξιακές τράπεζες και ιδρύματα— για τη χρηματοδότηση των έργων επί τόπου κατά τρόπο κατάλληλα προσαρμοσμένο στις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές ανάγκες. Θεωρεί, κατά βάση, ότι τα φορολογικά κίνητρα για ενεργειακή ανακαίνιση μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο·

13. χαιρετίζει τη δέσμευση της Επιτροπής να επανεξετάσει τις τιμές επαγγελματικής έκθεσης της οδηγίας 2009/148/ΕΚ περί προστασίας των εργαζομένων από την έκθεση στον αμίαντο, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των εργαζομένων κατά τις εργασίες ανακαίνισης και κατεδάφισης. Πιστεύει επίσης ότι η ενωσιακή νομοθεσία όσον αφορά την έκθεση σε εξαιρετικά επικίνδυνες ουσίες που προκύπτουν από τις εργασίες αυτές θα πρέπει να επικαιροποιηθεί.

14. επικροτεί εν προκειμένω θερμά την πρόταση της Επιτροπής να αναλάβει ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την οικονομικά προσιτή στέγαση, χρηματοδοτώντας 100 καινοτόμα και συνεργατικά εμβληματικά έργα με άξονα τη συνολική ανακαίνιση συνοικιών κοινωνικών κατοικιών, ώστε να χρησιμεύσουν ως πρότυπο για μια ευρείας κλίμακας ανάπτυξη στην ΕΕ·

15. εκτιμά ότι το «Κύμα ανακαινίσεων» θα πρέπει να συμβάλει στην πραγμάτωση του δικαιώματος όλων σε οικονομικά προσιτή, προσβάσιμη και υγιεινή στέγαση, σύμφωνα τόσο με την αρχή 19 του Ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων όσο και με τον ΣΒΑ 11 («Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες») των Ηνωμένων Εθνών. Θεωρεί ότι τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης αποτελούν δομικό μέτρο που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και, κατά συνέπεια, στη μείωση του κόστους της ανυπαίτιας υπερημερίας·

Βασικές αρχές για την ανακαίνιση κτιρίων με χρονικό ορίζοντα το 2030 και το 2050

16. καλεί την Επιτροπή να αξιοποιήσει το πλαίσιο της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων (ΟΕΑΚ), με στόχο τον σχεδιασμό ενός μηχανισμού για την ταξινόμηση των κτιρίων σύμφωνα με τα λειτουργικά κριτήρια εφαρμογής των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο «Κύμα ανακαινίσεων», όπως τα εξής:

- ιδιοκτησία: δημόσια, ιδιωτική (ιδιώτες, εταιρείες, ιδρύματα, τοπικές δημόσιες αρχές κ.ά.)·
- προβλεπόμενη χρήση: οικιστική, μη οικιστική κ.ά.·
- τοποθεσία: αστικά κέντρα (ιστορικό κέντρο, προάστια), μικρά χωριά, απομονωμένες κατοικίες·
- κλιματική ζώνη·
- παλαιότητα και ενεργειακή απόδοση του κτιρίου, ενεργειακά/τεχνολογικά συστήματα του κτιρίου·
- αρχιτεκτονικό ή/και ιστορικό ενδιαφέρον/φυσικό κάλλος·
- δυναμισμός της αγοράς ακινήτων (τιμές και αριθμός αγοραπωλησιών ή συμβάσεων μίσθωσης, ποσοστό πληρότητας κ.ά.)·
- κλιματικοί κίνδυνοι: αλληλεπίδραση της κοινωνικής και οικονομικής έκθεσης με την κλιματική ευπάθεια.

Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να ταξινομηθούν από το *Παρατηρητήριο Κτιριακού Αποθέματος της ΕΕ* (?) και θα μπορούσαν στη συνέχεια να μετουσιωθούν σε ειδικές κατευθυντήριες γραμμές για την ανακαίνιση των διαφόρων τύπων κτιρίων μέσω, μεταξύ άλλων, και της ανάλυσης των κυριότερων υφιστάμενων εμποδίων. Η συλλογή και η διάδοση ορθών πρακτικών μπορούν να συμβάλουν στον καθορισμό «τυποποιημένων παρεμβάσεων» για καθεμία από αυτές τις κατηγορίες·

17. Ζητεί να καταβληθούν φιλόδοξες προσπάθειες για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές της θέρμανσης και της ψύξης για οικιακή χρήση, οι οποίες ευθύνονται για περισσότερο από το 80 % της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας των κτιρίων στην ΕΕ. Προς τον σκοπό αυτό, επαναλαμβάνει πόσο σημαντικό είναι να προαχθεί η απαλλαγή των χρησιμοποιούμενων πηγών ενέργειας από τις ανθρακούχες εκπομπές και ζητεί την άμεση και συνεπή επέκταση των ανανεώσιμων —και, στο μέτρο του δυνατού, τοπικών— πηγών ενέργειας, με μέλημα τη σημαντική μείωση των εκπομπών CO₂ της Ευρώπης. Υπενθυμίζει ότι οι λύσεις θέρμανσης και ψύξης από ανανεώσιμες πηγές μπορούν να ποικίλλουν και χρήζουν προσαρμογής στις ιδιαίτερες ανάγκες ενός συγκεκριμένου νοικοκυριού ή μιας δεδομένης κοινότητας (8). Συμφωνεί δε με την Επιτροπή ότι οι περιφέρειες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα ορυκτά καύσιμα θα χρειαστεί να περάσουν από ενδιάμεσα στάδια (9), χωρίς όμως να επενδύσουν σε μη διαχρονικές υποδομές. Η πυρηνική ενέργεια δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας·

18. καλεί την Επιτροπή να προτείνει ένα σύστημα ιεράρχησης των παρεμβάσεων βάσει κριτηρίων, όπως η δυνατότητα μείωσης της κατανάλωσης και των εκπομπών, το χρηματοδοτικό ενδιαφέρον και η εύαλπη θέση των ενοίκων. Ζητεί επίσης τον καθορισμό αρνητικών κριτηρίων ιεράρχησης που να βασίζονται στις τοπικές και τις περιφερειακές συνθήκες, με στόχο την υπόδειξη των κτιρίων για τα οποία η προτιμητέα οδός είναι η κατεδάφιση και η ανοικοδόμηση, χωρίς όμως να προλείπεται το έδαφος για τον αστικό εξευγενισμό εύαλπων συνοικιών·

19. επισημαίνει ότι, για την υλοποίηση του «Κύματος ανακαίνισης», η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να παράσχουν σημαντική στήριξη στον κατασκευαστικό τομέα, ο οποίος πλήττεται σοβαρά από την κρίση και περιλαμβάνει συχνά μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες δεν είναι πάντοτε δεόντως εξοπλισμένες για την παροχή των απαιτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Ο κατασκευαστικός τομέας στο σύνολό του θα πρέπει να επικουρηθεί για τη γεφύρωση του υφιστάμενου χάσματος γνώσεων, δεξιοτήτων και τεχνολογιών, καθώς και για την προώθηση της σύστασης νέων επιχειρήσεων ανθεκτικών στον χρόνο. Υπενθυμίζει ότι η αναγκαία μετάβαση προς μια κυκλική και τοποκεντρική προσέγγιση, εστιασμένη στην προστασία της απασχόλησης και στη διασφάλιση της σταδιακής επανεκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού, χρειάζεται σταθερούς μηχανισμούς στήριξης προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση των δραστηριοτήτων, να αποφεύγεται η δημιουργία «φουσκών» και να καθίσταται δυνατή η ανάπτυξη μεσομακροπρόθεσμων ικανοτήτων στις περιφέρειες ανά την ΕΕ·

20. αναγνωρίζει τη σημασία της θέσπισης νομοθετικών απαιτήσεων για την αγορά και την ανακαίνιση όλων των υφιστάμενων δημόσιων κτιρίων, καθώς και ελάχιστων προτύπων ενεργειακής απόδοσης και υποχρεωτικών στόχων για το ετήσιο ποσοστό ανακαίνισης του δημόσιου κτιριακού αποθέματος και το αντίστοιχο ποσοστό χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές· Επισημαίνει, ωστόσο, ότι οι εν λόγω διατάξεις θα είναι εφικτές μόνον εάν οι κανόνες είναι επαρκώς ευέλικτοι ώστε να λαμβάνουν υπόψη τα ποικίλα χαρακτηριστικά (10) των κτιρίων και εάν οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές υποστηρίζονται δεόντως από την Επιτροπή και τα αντίστοιχα κράτη μέλη με κανόνες όσο το δυνατόν πιο απλούς και ομοιόμορφους, οι οποίοι θα αφορούν και τη συνήθη συντήρηση, εφόσον αυτή συνδυάζεται με την ενεργειακή απόδοση και την αντισεισμικότητα των κτιρίων και συμβάλλει σε αυτές. Εάν τυχόν επιβληθούν συναφείς υποχρεώσεις σε ιδιότητα ή οικιστικά κτίρια, απαιτείται να διασφαλιστεί ότι δεν θα επέλθουν πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις, ιδίως για τα ενεργειακά εύαλπα νοικοκυριά. Καλεί, ως εκ τούτου, την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διενεργήσουν ενδελεχή εκτίμηση αντικτύπου σε υποεθνική κλίμακα, αξιολογώντας τις δυνατότητες και την ευπάθεια των διαφόρων περιοχών από αυτή την άποψη, συμπεριλαμβανομένης ανάλυσης των υφιστάμενων βέλτιστων εθνικών πρακτικών και προηγούμενων αξιολογήσεων ευρωπαϊκών έργων·

21. επικροτεί την πρόταση περί επικαιροποίησης του πλαισίου των πιστοποιητικών ενεργειακής απόδοσης για να επεκταθεί η χρήση του μηχανισμού, να διευκολυνθεί η συγκρισιμότητα των δεδομένων σε ενωσιακό επίπεδο και να συνδεθεί η χρηματοδότηση με τη ριζική αναβάθμιση. Επισημαίνει ότι η εν λόγω αναθεώρηση θα πρέπει να διασφαλίζει την αναγκαία συνέπεια με τα πλαίσια που ισχύουν στα κράτη μέλη και να καθοδηγείται από την αρχή της αναλογικότητας. Θεωρεί χρήσιμη την πρόταση περί ενιαίου μορφοτύπου δεδομένων της ΕΕ για τα πιστοποιητικά ενεργειακής απόδοσης και καθιέρωσης ψηφιακών ημερολογίων για τα κτίρια που θα τροφοδοτούν εύκολα και δωρεάν προσπελάσιμες βάσεις δεδομένων. Υπενθυμίζει ότι αυτές οι βάσεις δεδομένων πρέπει να είναι διαθέσιμες τουλάχιστον σε κλίμακα NUTS 3, να συνδέονται με το Παρατηρητήριο Κτιριακού Αποθέματος της ΕΕ και να σχετίζονται με τον μελλοντικό ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο δεδομένων (11)·

(7) *EU Building Stock Observatory*: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-bso_el.

(8) Στις επιλογές αυτές περιλαμβάνονται, ενδεικτικά, τα εξής: άμεση ηλεκτροδότηση και χρήση αντλιών θερμότητας, δίκτυα τηλεθέρμανσης, αναπροσαρμογή του υφιστάμενου δικτύου φυσικού αερίου και χρήση υδρογόνου.

(9) Όπως η επιλογή λύσεων βασισμένων στο φυσικό αέριο.

(10) Όπως τα χαρακτηριστικά των κτιρίων από άποψη παλαιότητας, μορφής, χρήσης, ιστορικού/αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, ιδιοκτησίας, προβλεπόμενης χρήσης, τοπικής αγοράς ακινήτων, εναλλακτικής αξίας, κόστους υπεργολαβίας και τυχόν προηγούμενων ανακαίνισεων.

(11) Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «X-tendo»: <https://x-tendo.eu>, το έργο «U-Cert»: <https://u-certproject.eu> και το έργο «QualDEEPC»: <https://qualdeepc.eu>.

22. χαιρετίζει τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό της Επιτροπής περί δείκτη έξυπνης ετοιμότητας που αποσκοπεί στη μέτρηση του βαθμού ετοιμότητας των κτιρίων για την ενσωμάτωση έξυπνων τεχνολογιών και την ευαισθητοποίηση των ιδιοκτητών και των ενοίκων των κτιρίων επί του θέματος. Υπενθυμίζει ότι το επίπεδο ψηφιοποίησης των ευρωπαϊκών αστικών και αγροτικών περιοχών είναι εξαιρετικά ανομοιογενές και ότι ο δείκτης αυτός θα πρέπει να συσχετίζεται με το εκάστοτε συγκεκριμένο πλαίσιο για την αποφυγή της επιβολής κυρώσεων σε περιοχές που εξακολουθούν να υστερούν ως προς την ψηφιακή μετάβαση, ιδίως στις λιγότερες αναπτυγμένες περιφέρειες και στις αραιοκατοικημένες περιοχές·

23. υπογραμμίζει ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή του «Κύματος ανακαινίσεων», οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές πρέπει να ενισχυθούν δεόντως από πλευράς ικανοτήτων και μέσων, με στόχο να αμβλυθεί το χάσμα γνώσεων που εξακολουθεί να υφίσταται σε διάφορες περιοχές της ΕΕ. Αναγνωρίζει, επ' αυτού, τον θεμελιώδη ρόλο του συμφώνου για το κλίμα στη δημιουργία ευκαιριών και εργαλείων, μέσω ενισχυμένων μηχανισμών για την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη δημιουργία συνεκτικότερου πλαισίου για πρωτοβουλίες από τη βάση προς την κορυφή που σχετίζονται με την Πράσινη Συμφωνία. Υπενθυμίζει ότι οι τοπικοί και οι εθνικοί οργανισμοί ενέργειας μπορούν και πρέπει να συμβάλλουν καθοριστικά στην εν λόγω διαδικασία μέσω της δημιουργίας γνώσεων και δεξιοτήτων τις οποίες θα διαβιβάζουν στις τοπικές αρχές, χωρίς όμως να τις υποκαθιστούν.

Υλοποίηση ταχύτερων και ριζικότερων ανακαινίσεων για καλύτερα κτίρια

24. καλεί την Επιτροπή να προσφέρει τη μέγιστη δυνατή υποστήριξη στην έρευνα για την ανακαίνιση κτιρίων σε περιοχές που υπόκεινται σε περιορισμούς σχετικούς με την αρχιτεκτονική τοπίου ή με ιστορικούς λόγους και, ως εκ τούτου, να διασφαλίσει την ενσωμάτωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας με τον δέοντα σεβασμό. Ομοίως, ζητεί το ζήτημα αυτό να καταστεί ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους του «Νέου ευρωπαϊκού Bauhaus». Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία θα πρέπει να προωθεί ακόμη βαθύτερο στοχασμό όσον αφορά την ενσωμάτωση των διαφόρων κλιμάκων σχεδιασμού —από το κτίριο έως τη συνοικία και ολόκληρη την περιοχή— με τη συμπερίληψη των θεμάτων της βιώσιμης κινητικότητας, τον περιορισμό της κατάληψης εδαφών και την προαγωγή της αστικής βιοποικιλότητας⁽¹²⁾. Αυτή η συστηματική αστική ανάπλαση θα πρέπει να προωθεί, όπου αρμόζει, ενδεικνύεται και σέβεται τη συστηματική χρήση λύσεων που βασίζονται στη φύση⁽¹³⁾ και ενσωματώνονται σε συστήματα ενεργειακής και περιβαλλοντικής παρακολούθησης που επιβεβαιώνουν τις επιδόσεις τους, ενθαρρύνουν μια πολιτική μηδενικού όγκου, ελαχιστοποιούν την ενσωματωμένη ενέργεια⁽¹⁴⁾ στα κτίρια και μπορούν να επιλέξουν, ως έσχατη λύση, την κατεδάφιση κτιρίων χωρίς ιστορική αξία. Προτείνει επίσης να συμπεριληφθεί το «Νέο ευρωπαϊκό Bauhaus» ως θεματικός τομέας στην Πλατφόρμα Ανταλλαγής Γνώσεων (ΠΑΓ)⁽¹⁵⁾ προκειμένου να βελτιωθούν οι ανταλλαγές μεταξύ τοπικών και περιφερειακών αρχών σχετικά με καινοτόμες έννοιες, διεπιστημονικές προσεγγίσεις και αρμοδιότητες και να αναδειχθεί η περιφερειακή και τοπική διάσταση κατά τον σχεδιασμό και την εφαρμογή·

25. Υπενθυμίζει ότι, για την αντιμετώπιση της νέας κατάστασης που δημιούργησε η πανδημία COVID-19 με τη φυγή του πληθυσμού από το κέντρο των πόλεων στις περιφέρειές τους, η Διάσκεψη του ΟΗΕ Habitat III έχει ενσωματώσει, από το 2016, την αστική πυκνωση ως παράγοντα βιωσιμότητας, ένα από τα βασικά μέσα της οποίας είναι η ανοικοδόμηση σε όσα αραιοκατοικημένα αστικά κέντρα υπάρχουν δυνατότητες δόμησης·

26. υπενθυμίζει τη σημασία της συστηματικής ενσωμάτωσης των διαφόρων διαθέσιμων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Για τον σκοπό αυτό, εκτός από τον πιθανό καθορισμό στόχων σε υποεθνικό επίπεδο, απαιτείται ειδικότερα η διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού για τις διάφορες πηγές ενέργειας. Επισημαίνει ότι η χρήση των τεχνολογιών αυτών πρέπει, πέραν της ανταπόκρισης στα γεωγραφικά και γεωλογικά χαρακτηριστικά και στις ιδιαιτερότητες των περιοχών, να διασφαλίζει την πλήρη προστασία του περιβάλλοντος, της υγείας, αλλά και του φυσικού και του δομημένου τοπίου. Επίσης, πρέπει να προάγεται η χρήση τους μέσω της δημιουργίας κοινοτήτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ενεργειακών κοινοτήτων πολιτών (που προβλέπονται στην οδηγία ΑΠΕ II), οι οποίες επιδιώκουν περισσότερο στόχους κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας παρά οικονομικούς σκοπούς·

27. θεωρεί σημαντικό να υποστηριχθούν έργα ριζικής ανακαίνισης των κατοικιών μέσω τυποποιημένων λύσεων και βιομηχανικά προκατασκευασμένων δομικών στοιχείων. Αυτό θα συμβάλει σημαντικά στο να καταστούν τα κτίρια ενεργειακά αποδοτικά και στην εκπλήρωση του στόχου της απαλλαγής του κτιριακού αποθέματος από ανθρακούχες εκπομπές έως το 2050. Υπογραμμίζει ότι η χρήση τυποποιημένων λύσεων και προκατασκευασμένων δομικών στοιχείων επιταχύνει την εκτέλεση των εργασιών, μειώνει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και συντέινει στην επίτευξη υψηλότερου ποσοστού ανακαίνισης των κατοικιών. Επίσης, επισημαίνει ότι η βιομηχανική προκατασκευή δομικών στοιχείων συμβάλλει στην ενίσχυση των δυνατοτήτων καινοτομίας των επιχειρήσεων, καθότι οι διαδικασίες ανακαίνισης θα μπορούν να εκσυγχρονιστούν και να αυτοματοποιηθούν·

⁽¹²⁾ Ενδεικτικά αναφέρεται το έργο «GROWGREEN»: <http://growgreenproject.eu/>.

⁽¹³⁾ Όπως π.χ. τα «φυτεμένα δώματα», οι «πράσινες στέγες», καθώς και οι «πράσινες και γαλάζιες υποδομές».

⁽¹⁴⁾ Ενσωματωμένη ενέργεια είναι η ενέργεια που καταναλώνεται από όλες τις διεργασίες που συνδέονται με την παραγωγή ενός κτιρίου, από την εξόρυξη και την επεξεργασία των φυσικών πόρων έως την κατασκευή, τη μεταφορά και την παράδοση των προϊόντων.

⁽¹⁵⁾ Η ΠΑΓ δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών και την Επιτροπή (ΓΔ Έρευνας και Καινοτομίας).

28. καλεί την Επιτροπή να μεριμνήσει για την περαιτέρω διάδοση, ιδίως στον δημόσιο τομέα που ασκεί υποδειγματικό ρόλο, συστημάτων ενεργειακής διαχείρισης, όπως το σύστημα ISO 50001 ή άλλα πρότυπα προς εφαρμογή τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα, καθώς και να εξετάσει το ενδεχόμενο ενίσχυσης των ενεργειακών παραμέτρων που περιλαμβάνονται στο Σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS). Υπενθυμίζει δε ότι τα συστήματα αυτά μπορούν να έχουν σημαντική επίδραση στη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης των κτιρίων κατά τη λειτουργία τους ⁽¹⁶⁾ και είναι σε θέση να προωθήσουν «ενάρετες» διαδικασίες σε βάθος χρόνου, επίσης όσον αφορά τη διαχείριση και την παρακολούθηση·

29. επισημαίνει ότι η μοντελοποίηση κτιριακών πληροφοριών (στα αγγλικά: BIM) ⁽¹⁷⁾ και ο δείκτης σύγκρισης του δημόσιου τομέα (PSC) ⁽¹⁸⁾ μπορούν να συμβάλουν καθοριστικά στην υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων» και προτρέπει την Επιτροπή να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τη διάδοση των εν λόγω μέσων, με τη βοήθεια και δημόσιων πλατφορμών ⁽¹⁹⁾ για την προώθηση της ψηφιακής ανάπτυξης του τομέα των ακινήτων και της διαχείρισης της ακίνητης περιουσίας βάσει της τεχνολογίας PropTech ⁽²⁰⁾

30. υπενθυμίζει ότι η διαθεσιμότητα δεδομένων σχετικά με την κατανάλωση ενέργειας των κτιρίων είναι ζωτικής σημασίας από την άποψη του αστικού ενεργειακού σχεδιασμού, του υπολογισμού των επενδύσεων, καθώς και της δυνητικής εξοικονόμησης ενέργειας και της παρακολούθησής της. Προς το σκοπό αυτό, παρακινεί την Επιτροπή να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη με μέλημα τη δωρεάν και απλοποιημένη διάθεση αυτών των δεδομένων σε όλες τις περιοχές της ΕΕ, με παράλληλο σεβασμό της προστασίας των δεδομένων. Τα δεδομένα που συγκεντρώνονται θα μπορούσαν επίσης να παρέχονται από τον ιδιοκτήτη του κτιρίου στους παρόχους ενέργειας έναντι αμοιβής, γεγονός που θα επέτρεπε τη μερική χρηματοδότηση της ανακαινίσης·

31. θυμίζει εκ νέου ότι η συστηματική εφαρμογή των κριτηρίων για τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις προμηθειών στον κατασκευαστικό τομέα αποτελεί σημαντικό μέσο τόσο για την ταχεία μείωση της κατανάλωσης ενέργειας των κτιρίων όσο και για τη διάδοση πιο βιώσιμων μοντέλων διαχείρισης. Επικροτεί, εν προκειμένω, την πρόταση περί δημοσίευσης ολοκληρωμένων κατευθυντηρίων γραμμών σχετικά με τις βιώσιμες δημόσιες επενδύσεις μέσω δημοσίων συμβάσεων. Καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να θεσπίσουν ένα άρτιο νομοθετικό πλαίσιο για την υποστήριξη της πρακτικής αυτής με τη ενσωμάτωση των εν λόγω κριτηρίων στη σχετική εθνική νομοθεσία και στις κεντρικές πλατφόρμες δημοσίων συμβάσεων. Καλεί επίσης την Επιτροπή να στηρίξει την εν λόγω πρακτική με την προώθηση της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας, με τη συμμετοχή σε εποικοδομητικό διάλογο με τους προμηθευτές, με τον καθορισμό σχετικών απαιτήσεων και με τη θέσπιση συστημάτων ελέγχου και παρακολούθησης της εφαρμογής τους·

32. καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, με μέλημα να επιταχυνθεί η υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων», να θεσπίσουν μηχανισμούς χρηματοδότησης για την υποστήριξη των τοπικών και των περιφερειακών αρχών κατά την κατάρτιση μελετών σκοπιμότητας ενόψει της ενεργειακής αναβάθμισης των λιγότερο ενεργειακά αποδοτικών συνοικιών, αρχής γενομένης από την ενίσχυση του ευρωπαϊκού μηχανισμού για τις πόλεις, των αστικών καινοτόμων δράσεων και της «Ευρωπαϊκής αστικής πρωτοβουλίας», εκ παράλληλου με τη δημιουργία νέων μέσων και την περαιτέρω ανάπτυξη των προτάσεων που περιλαμβάνονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής το οποίο συνοδεύει το έγγραφο της στρατηγικής. Ζητεί να υποστηριχθούν όσο χρειάζεται οι περιφέρειες, οι πόλεις και οι δήμοι προκειμένου να απορροφήσουν τους χρηματοδοτικούς πόρους του NextGenerationEU, εκείνους που διοχετεύονται μέσω τόσο των αποστολών του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» όσο και των επιχειρησιακών προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027, καθώς και τις γραμμές πίστωσης της ΕΤΕπ, και να καταστεί η διοικητική διαδικασία λιγότερο επαχθής. Η εναρμόιση αυτή προϋποθέτει επανεξέταση των διαδικασιών για τη διασφάλιση της υιοθέτησης συστηματικής προσέγγισης και της ιχνηλασιμότητάς της·

33. ζητεί να υποστηριχθεί η υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων» από έναν μηχανισμό τεχνικής υποστήριξης ευπρόσιτο σε όλες τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, παραδείγματος χάρι, μέσω της ενίσχυσης μιας πιο αποκεντρωμένης εκδοχής του μηχανισμού Ευρωπαϊκής υποστήριξης τοπικής ενέργειας (European Local Energy Assistance), με βάση την προώθηση και την τυποποίηση του μοντέλου των υπηρεσιών μονοαπευθυντικής θυρίδας ⁽²¹⁾. Πιστεύει ότι αυτές πρέπει να μην περιοριστούν στις χρηματοοικονομικές πτυχές, αλλά να καταστούν πραγματικοί καταλύτες για τη βελτίωση της ευαισθητοποίησης, την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διάδοση ορθών πρακτικών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Εκφράζει την πεποίθηση ότι η μεγαλύτερη συνέργεια μεταξύ του μηχανισμού Ευρωπαϊκής υποστήριξης τοπικής ενέργειας (European Local Energy Assistance) και του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» μπορεί επίσης να καταστήσει δυνατή τη μετάβαση από επιτυχείς μελέτες σε εκτεταμένες επενδύσεις. Τέλος, εκφράζει την ανησυχία της επειδή ο συντελεστής μόχλευσης για βιώσιμες κατοικίες —που επί του παρόντος απαιτείται βάσει του μηχανισμού Ευρωπαϊκής βοήθειας για τοπικά ενεργειακά προγράμματα / ELENA (δεκαπλάσιος του ποσού της επιδότησης)— είναι υπερβολικά υψηλός για ορισμένες κατηγορίες δικαιούχων. Καλεί, ως εκ τούτου, την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να εξετάσουν πιθανές λύσεις σε τέτοιου είδους καταστάσεις·

⁽¹⁶⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «Compete4SECAP»: <https://compete4secap.eu>.

⁽¹⁷⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται η «Smart cities Guidance Package» (Δέση καθοδήγησης για τις έξυπνες πόλεις), σ. 91, στην ακόλουθη ιστοσελίδα: https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package

⁽¹⁸⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται η «Smart cities Guidance Package» (Δέση καθοδήγησης για τις έξυπνες πόλεις), σ. 92, στην ακόλουθη ιστοσελίδα: https://www.researchgate.net/publication/343615678_Smart_City_Guidance_Package

⁽¹⁹⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «NET-ubiep»: <http://www.net-ubiep.eu>.

⁽²⁰⁾ Enabling Positive Energy Districts across Europe: energy efficiency couples renewable energy | EU Science Hub (europa.eu)

⁽²¹⁾ Ενδεικτικά παρατίθενται το έργο «OKTAVE»: <https://www.oktave.fr>, το έργο «INTERREG Reehub»: <https://reehub.italy-albania-montenegro.eu> και το έργο «PADOVA FIT»: <https://www.padovafit.eu/it/home.html>.

34. επισημαίνει ότι οι μηχανισμοί χρηματοδότησης του «Κύματος ανακαινίσεων» πρέπει να ανταποκρίνονται σε πολύ διαφορετικά ιδιοκτησιακά καθεστώτα και σε ένοικους προερχόμενους από ένα εξαιρετικά ευρύ κοινωνικοοικονομικό φάσμα — πολυμορφία που αφορά και τις μικτές χρήσεις που προκύπτουν από την αυξανόμενη τάση για τηλεργασία. Το μοντέλο ουδετερότητας των δαπανών στέγασης θα πρέπει να συνδυάζει τους κοινωνικούς και τους κλιματικούς στόχους και να αποτρέπει τις εξώσεις με πρόσχημα την «ανακαίνιση». Καλεί, συνεπώς, τα αρμόδια επίπεδα διακυβέρνησης να αποτρέψουν τη μετακύλιση του κόστους ανακαίνισης στους ενοικιαστές και κρίνει ότι οι αυξήσεις των ενοικίων πρέπει να είναι ανάλογες προς την αναμενόμενη εξοικονόμηση ενέργειας·

Ειδικές πτυχές ανακαίνισης των κτιρίων

35. επιδοκιμάζει την πρόταση περί καθιέρωσης, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ΟΕΑΚ, ενός προτύπου «ριζικής ανακαίνισης», με στόχο να καταστεί δυνατή η σύνδεση σημαντικής ιδιωτικής χρηματοδότησης με διαφανείς, μετρήσιμες και πραγματικά «πράσινες» επενδύσεις. Υπενθυμίζει ότι στα συναφή πρότυπα θα πρέπει να συνεκτιμώνται όλες οι απαιτήσεις για τα κτίρια σε διαφορετικές κλιματικές ζώνες και να προβλέπονται ειδικά πρωτόκολλα για ιστορικά κτίρια, λαμβάνοντας υπόψη την προστασία των μνημείων, με παράλληλη αξιοποίηση των εναρμονισμένων βέλτιστων πρακτικών των διαφόρων περιοχών ⁽²²⁾·

36. προτρέπει την Επιτροπή να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη με μέλημα τη θέσπιση πιο ευέλικτων δημοσιονομικών κανόνων για τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές προκειμένου να υποστηριχθεί η επενδυτική τους ικανότητα όσον αφορά την ανακαίνιση της υφιστάμενης κτιριακής κληρονομιάς και την κατασκευή νέων δημόσιων κτιρίων κοινωνικού χαρακτήρα, με επίδειξη ιδιαίτερης προσοχής στις εκτός ισολογισμού δυνατότητες των συμβάσεων ενεργειακής απόδοσης ⁽²³⁾·

37. υπενθυμίζει ότι οι συνθήκες στέγασης αποτελούν συχνά πηγή εκτεταμένων ανισοτήτων διότι τα υπερπλήρη κτίρια με τα αναποτελεσματικά ενεργειακά τους συστήματα και το σχετικό κόστος επιφέρουν συχνά δυσβάσταχτες επιβαρύνσεις στον οικογενειακό προϋπολογισμό. Δεδομένου ότι περίπου 34 εκατομμύρια Ευρωπαίοι βιώνουν ενεργειακή φτώχεια, καλεί τα κράτη μέλη να εκπονήσουν ακριβείς εκτιμήσεις σε υποπεριφερειακό επίπεδο. Παροτρύνει την Επιτροπή να ενισχύσει τις δραστηριότητες προώθησης και ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας, τη δικτύωση των υφιστάμενων παρατηρητηρίων και την υποστήριξη της δημιουργίας παρατηρητηρίων σε όσα κράτη μέλη δεν διαθέτουν ακόμη·

38. επισημαίνει ότι η ενεργεία πρέπει να αποτελεί αγαθό προσιτό σε όλους και ότι η ενεργειακή φτώχεια είναι ένα ζήτημα με σοβαρές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τονίζει ότι ο φαύλος κύκλος της ενεργειακής φτώχειας δεν πλήττει μόνο τα εύλωτα νοικοκυριά και τα μεμονωμένα άτομα, αλλά ενδέχεται να επηρεαστούν επίσης οι επιχειρήσεις και, ορισμένες φορές, οι μικρές τοπικές αρχές από παρεμφερείς καταστάσεις, όπου οι διαθέσιμοι πόροι δεν καθιστούν δυνατή την αντιμετώπιση του αυξανόμενου κόστους των ενεργειακών υπηρεσιών το οποίο, ως εκ τούτου, μετατρέπεται σε ολόένα και μεγαλύτερη επιβάρυνση για τον γενικό προϋπολογισμό· καλεί, συνεπώς, την Επιτροπή να διερευνήσει τη δυνατότητα επέκτασης των αναλύσεων σχετικά με την ενεργειακή φτώχεια πέραν των μεμονωμένων νοικοκυριών, με στόχο την αξιοποίησή τους κατά τον καθορισμό των μηχανισμών εφαρμογής του «Κύματος ανακαινίσεων». Επισημαίνει ότι το μοντέλο των παραγωγικών περιοχών «οικολογικού προσανατολισμού» μπορεί να καταστεί χρήσιμο σημείο αναφοράς για τη συμμετοχή του παραγωγικού τομέα στο «Κύμα ανακαινίσεων» και, ακόμη γενικότερα, στην εφαρμογή της Πράσινης Συμφωνίας. Επίσης, δηλώνει έτοιμη να συνεργαστεί με την Επιτροπή στο έργο του νέου Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας·

39. θυμίζει ότι οι τοπικές ενεργειακές κοινότητες και η έννοια των παραγωγών-καταναλωτών μπορούν να έχουν καθοριστική συμβολή στην αύξηση των ποσοστών ανακαίνισης, στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας και στην προώθηση της ενεργειακής μετάβασης με την υιοθέτηση μοντέλων αποκεντρωμένης παραγωγής ενέργειας και πρωτοβουλιών των πολιτών. Στην κατεύθυνση αυτή, πρέπει να προωθηθούν πρωτοβουλίες για την ιδιοπαραγωγή και την ιδιοκατανάλωση στις κατοικίες, με διευκόλυνση και ενίσχυση της εφαρμογής τεχνολογιών όπως η θερμική και φωτοβολταϊκή ηλιακή και η γεωθερμική, τόσο σε υφιστάμενα υπό ανακαίνιση κτίρια όσο, ιδίως, στις νέες οικοδομές. Μια άλλη δυνατότητα είναι το μοντέλο όπου το κόστος θέρμανσης περιλαμβάνεται στο ενοίκιο, και το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως στη Σουηδία και τη Φινλανδία. Σύμφωνα με αυτό, ο ιδιοκτήτης του ακινήτου εγγυάται στον ενοικιαστή μια κατάλληλη εσωτερική θερμοκρασία η οποία, συνήθως, αντιστοιχεί σε 20-21 βαθμούς. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται με επιτυχία η ενεργειακή φτώχεια και, ταυτόχρονα, ο ιδιοκτήτης έχει ισχυρά κίνητρα για την εξοικονόμηση ενέργειας, δεδομένου ότι οι ιδιοκτήτες έχουν πολλές περισσότερες δυνατότητες από τους ενοικιαστές. Προτρέπει, συνεπώς, την Επιτροπή να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλιστεί η έγκαιρη μεταφορά των σχετικών οδηγιών, με πλήρη σεβασμό του πνεύματος της οδηγίας και απλούς μηχανισμούς εφαρμογής. Ωστόσο, η υποχρέωση καταγραφής και χρέωσης για μεμονωμένη κατανάλωση θερμότητας δεν θα πρέπει να ισχύει, εάν τούτο δεν οδηγήσει σε οικονομικά αποδοτική εξοικονόμηση ενέργειας·

⁽²²⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «ENERGIESPRONG»: <https://energiesprong.org/>.

⁽²³⁾ Ενδεικτικά παρατίθεται το έργο «Guarantee»: www.guarantee-project.eu.

40. εξάγει τη σημασία της υποστήριξης προεγγύσεων σε επίπεδο γειτονιάς, οι οποίες αξιοποιούν τις δυνατότητες των τοπικών κοινοτήτων να ενσωματώνουν τις τοπικές ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στην τοπική κατανάλωση, με τη χρήση καινοτόμων ψηφιακών λύσεων που αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της έννοιας της έξυπνης πόλης. Επισημαίνει ότι η ενισχυμένη ψηφιακή σύνδεση ⁽²⁴⁾ στις αστικές και αγροτικές περιοχές θα διευκολύνει την πρόσβαση σε πραγματικό χρόνο των πολιτών σε πληροφορίες σχετικές με την ενεργειακή τους κατανάλωση, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να τη βελτιστοποιούν και να την καθιστούν αποδοτικότερη. Αυτές οι έννοιες τοπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υπερβαίνουν τα φυσικά σύνορα των κρατών μελών, παρέχοντας έτσι δυνατότητα πραγματοποίησης ανταλλαγών ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μεταξύ γειτονικών δήμων και συνοικιών σε παραμεθόριες περιοχές·

41. παροτρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να δημιουργήσουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την υλοποίηση του «Κύματος ανακαινίσεων» και σε λιγότερο αστικοποιημένες, πιο απομακρυσμένες, καθώς και σε αγροτικές αραιοκατοικημένες περιοχές, με στόχο να εξασφαλιστεί ότι οι περιοχές αυτές δεν θα χάσουν την ελκυστικότητά τους και θα είναι σε θέση να εγγυηθούν πρότυπα ποιότητας ζωής και υπηρεσίες σε βάθος χρόνου· υπενθυμίζει ότι οι ενεργειακές κοινότητες μπορούν να συντείνουν σημαντικά στην προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εντός των αστικών και των αγροτικών κοινοτήτων, καθώς και της εδαφικής συνοχής·

42. επισημαίνει ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη κατάσταση των εξόχως απόκεντρων περιοχών, οι οποίες πλήττονται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή και απομονωμένες από ενεργειακή άποψη, και στις οποίες το κόστος της ανακαινίσης θα είναι υψηλότερο. Για να επιτευχθεί ο οικολογικός προσανατολισμός των κτιρίων, είναι αναγκαίο να προσαρμοστούν τα συστήματα χρηματοδοτικής στήριξης στα έργα που εκτελούνται στις εν λόγω περιοχές, έτσι ώστε να λαμβάνεται υπόψη το κόστος παραγωγής που συνδέεται με τις ειδικές συνθήκες τους. Εν προκειμένω, επιδοκιμάζει την έναρξη της δεύτερης φάσης της πρωτοβουλίας «Καθαρή ενέργεια για τα νησιά της ΕΕ» και προτιμάται να υποστηρίξει την εφαρμογή της·

43. ζητεί την εδραίωση μηχανισμών πιστοποίησης που συντείνουν στην επιλογή δομικών υλικών και κατασκευαστικών τεχνικών, σε συνάρτηση με τον κύκλο ζωής τους, τη δυνατότητα χρήσης τεχνικών επιλεκτικής κατεδάφισης και τη διαφοροποίηση μεταξύ επικίνδυνων και ανακτήσιμων τμημάτων. Αυτό αποσκοπεί στην προώθηση της αναδιάρθρωσης του κατασκευαστικού τομέα, προκειμένου να είναι σε θέση να εφαρμόζει κυκλικές διαδικασίες στο σύνολο του κλάδου σύμφωνα με το πρωτόκολλο της ΕΕ για τη διαχείριση των αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, οι ανάδοχοι πρέπει να λαμβάνουν στήριξη κατά την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων, για παράδειγμα μέσω συμπράξεων καινοτομίας και συνεργασίας μεταξύ των αναθετουσών αρχών και των παρόχων δημόσιων συμβάσεων. Η Επιτροπή πρέπει επίσης να παράσχει στα κράτη μέλη περισσότερα κίνητρα για την υποστήριξη αυτών των μεθόδων σύναψης συμβάσεων·

44. παρακινεί την Επιτροπή να απαιτήσει από τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν την πλήρη και εποικοδομητική συμμετοχή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών στην κατάρτιση και την εφαρμογή των εθνικών τους σχεδίων για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα. Μόνο η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση μπορεί να διασφαλίσει ότι οι παρεμβάσεις ενεργειακής ανακαινίσης των κτιρίων σχεδιάζονται με γνώμονα ένα κατά τόπους σύστημα, έτσι ώστε να μεγιστοποιούνται τα πολλαπλά (περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά) οφέλη τους. Τονίζει ότι ο πολυεπίπεδος διάλογος για το κλίμα και την ενέργεια ⁽²⁵⁾ πρέπει να προαχθεί περαιτέρω και ότι χρειάζεται να καθοριστούν μεθοδολογίες με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικής, συνεκτικής και συστηματικής διεξαγωγής του·

45. εμμένει ιδιαίτερα στον πρωταρχικό ρόλο των τοπικών και των περιφερειακών αρχών προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η αναβάθμιση των κτιρίων συνάδει με τον χωροταξικό και τον πολεοδομικό σχεδιασμό, προωθεί τις πολιτικές αντιστροφής της μείωσης του πληθυσμού και πληροί τα κριτήρια της κοινωνικής δικαιοσύνης και του σεβασμού του περιβάλλοντος. Υπενθυμίζει επίσης ότι οι μηχανισμοί χρηματοδότησης του «Κύματος ανακαινίσεων» που επιλέγονται από τα κράτη μέλη δεν πρέπει να αποδυναμώνουν αυτόν τον θεμελιώδη συντονιστικό ρόλο·

46. καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν τις συνέργειες μεταξύ των διαφόρων φορέων εκεί όπου οι κοινές παρεμβάσεις είναι πιο αποτελεσματικές, καθώς και τον συντονισμό των ΕΔΕΤ και των κονδυλίων άμεσης διαχείρισης [πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», πρόγραμμα InvestEU, νέο πρόγραμμα LIFE CET (Clean Energy Transition/Μετάβαση στην καθαρή ενέργεια), ΕΤΕΠ]. Προς το σκοπό αυτό, θα πρέπει να ανταμείβονται εκείνοι που υλοποιούν αυτές τις συνέργειες και βρίσκουν τους βασικούς εταίρους στις εκάστοτε περιοχές (πρωτίστως στις περιφέρειες). Ειδικότερα, μπορεί να υιοθετηθεί η λογική επενδύσεων αντικτύπου που προάγεται από τον ΟΟΣΑ για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης, με μέλημα την πραγματοποίηση των επενδύσεων σύμφωνα με κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους τόσο μετρήσιμους όσο και συμβατούς με την οικονομική απόδοση ⁽²⁶⁾.

⁽²⁴⁾ Τέτοιο παράδειγμα είναι η τεχνολογία πέμπτης γενιάς (5G) καθότι μπορεί να συνδέει χιλιάδες συσκευές καταγραφής στις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές και να διευκολύνει την υπερταχεία σύνδεση που δεν διαθέτουν σήμερα πολλές περιοχές όπως αραιοκατοικημένες, οι οποίες διατρέχουν τον κίνδυνο ραγδαίας μείωσης του πληθυσμού τους.

⁽²⁵⁾ Όπως θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης.

⁽²⁶⁾ <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-topics/social-impact-investment-initiative.htm>

47. καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι η ανακαίνιση των κτιρίων δεν θα επικεντρωθεί αποκλειστικά στις κατασκευαστικές πτυχές του ίδιου του κτιρίου ή της κατοικίας, αλλά και σε πτυχές που σχετίζονται με την ανάγκη αλλαγής της κινητικότητας, πρωτίστως στις αστικές περιοχές, στηρίζοντας την ενσωμάτωση χώρων στάθμευσης ποδηλάτων και οχημάτων προσωπικής κινητικότητας εντός και/ή πλησίον των κτιρίων, καθώς και σημείων επαναφόρτισης για ηλεκτρικά οχήματα, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την ανάγκη να αρθούν τα διοικητικά και νομοθετικά εμπόδια. Επιπλέον, ζητείται και η διαθεσιμότητα κοινών υποδομών επικοινωνιών προκειμένου να προωθηθεί η ένταξη των ατόμων που ζουν στα κτίρια σε μια ολοένα και πιο διασυνδεδεμένη κοινωνία.

48. ζητεί να βελτιωθούν οι μηχανισμοί χρηματοδότησης της εν λόγω στρατηγικής στο πλαίσιο του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας· η πολιτική συνοχής και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων να καταστήσουν δυνατή την αύξηση της συμμετοχής των περιφερειών στη λήψη και τη διαχείριση κονδυλίων·

49. δεσμεύεται να διασφαλίσει ότι ο νομοθετικός σχεδιασμός του «Κύματος ανακαίνσεων» δεν θα περιορίζει το δικαίωμα των κρατών μελών να επιλέγουν ανεξάρτητα μεταξύ πηγών ενέργειας, εφόσον βέβαια διασφαλίζεται η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές που ορίζεται στους στόχους της ΕΕ·

50. χαιρετίζει την πρόταση της Επιτροπής να συνεργαστεί στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών για το «Κύμα ανακαίνσεων» και ζητεί να συναφθεί ειδική συμφωνία η οποία θα θέτει τα θεμέλια για ενισχυμένη συνεργασία στον εν λόγω τομέα κατά την ανάκαμψη μετά την νόσο COVID-19·

51. καλεί το Συμβούλιο της ΕΕ να δρομολογήσει ενημερωτική εκστρατεία σε συνεργασία με άλλα θεσμικά όργανα και σε στενή σύμπραξη με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών με στόχο την ευαισθητοποίηση και την παρότρυνση της ανάληψης δράσης σχετικά με το «Κύμα ανακαίνσεων» ταυτόχρονα σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 19 Μαρτίου 2021.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Απόστολος ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ